

สารบัญ

หน้า

กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญตาราง	ฎ
สารบัญภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของงานวิจัย	4
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
บทที่ 2 ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
2.1 ทฤษฎีของความล้า	7
2.1.1 ความล้าในงานอุตสาหกรรม	8
2.1.2 ความล้าทางสายตา	13
2.2 การประเมินความล้าทางจิตใจ	14
2.2.1 การประเมินเชิงจิตวิสัย	14
2.2.2 การประเมินเชิงวัตถุวิสัย	15
2.3 รอบระยะเวลาทำงานและเวลาหยุดพัก	17
2.4 กะการทำงาน	21
2.5 นาฬิกาชีวิต (Bio Clock หรือ Circadian Rhythm)	22
2.5.1 อิทธิพลของ Light-Dark Cycle	22
2.5.2 นาฬิกาชีวิตของสัตว์	22
2.6 การออกแบบการทดลองและการวิเคราะห์ผลทางสถิติ	25
2.6.1 การออกแบบการทดลอง	25

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

2.6.2 ตัวแบบทางสถิติ (Statistical Model)	27
2.6.3 การออกแบบ Nested แบบสองชั้น	31
2.6.4 การทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มสัมพันธ์	33
2.7 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
2.7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาความล่าช้าในงานอุตสาหกรรม	35
2.7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษาความล่าช้าทางสายตา	35
2.7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินความล่าช้าทางจิตใจ	37
2.7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการศึกษารอบระยะเวลาการทำงานและเวลาหยุดพัก และการทำงานเป็นกะ	41
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	45
3.1 คำถามและสมมติฐานวิจัย (Research Questions and Hypotheses)	45
3.1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความล่าช้าทางจิตใจของพนักงาน	45
3.1.2 ระยะเวลาการทำงานและเวลาหยุดพักที่ทำให้เกิดความล่าช้าทางจิตใจน้อยที่สุด	46
3.1.3 ผลของกะการทำงานต่อระดับความล่าช้าทางจิตใจของพนักงาน	47
3.1.4 ขั้นตอนและกระบวนการในการตรวจสอบชิ้นงานที่ทำให้เกิดความล่า ช้าทางจิตใจน้อยที่สุด	48
3.2 พนักงานตรวจสอบและวิธีการตรวจสอบ	48
3.3 การออกแบบการทดลอง	49
3.3.1 ปัจจัย (Factors) หรือ ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)	49
3.3.2 ค่าผลตอบ (Response)	52
3.3.3 การออกแบบการทดลอง	59
3.4 ขั้นตอนการวิจัย	60
บทที่ 4 ผลการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล	62
4.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความล่าช้าทางจิตใจของพนักงาน	65
4.1.1 การวิเคราะห์ส่วนตกค้างของข้อมูล (Residual Analysis)	65

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

4.1.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance, ANOVA)	67
4.2 ระยะเวลาการทำงานและเวลาหยุดพักที่ทำให้เกิดความล้าทางจิตใจน้อยที่สุด	73
4.3 ผลของกะการทำงานต่อระดับความล้าทางจิตใจของพนักงานตรวจสอบคุณภาพ ชิ้นงาน	76
4.3.1 ระดับความล้าทางจิตใจของพนักงานก่อนการทำงานในกะกลางวันและ กะกลางคืนต่างกันหรือไม่	77
4.3.2 หลังจากการทำงาน ระดับความล้าทางจิตใจของพนักงานมี การเปลี่ยนแปลงในระดับที่ต่างกันหรือไม่ในกะกลางวันและกะกลางคืน	84
4.3.3 หลังจากการพัก ระดับความล้าทางจิตใจของพนักงานมีการเปลี่ยนแปลง แตกต่างกันหรือไม่ในการทำงานกะกลางวันและกะกลางคืน	88
4.4 ขั้นตอนและกระบวนการตรวจสอบชิ้นงานที่ทำให้เกิดความล้าทางจิตใจน้อยที่สุด	91
บทที่ 5 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	93
5.1 สรุปผลการวิจัย	93
5.1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความล้าทางจิตใจของพนักงาน	93
5.1.2 ระยะเวลาการทำงานและเวลาหยุดพักที่ทำให้เกิดความล้าทางจิตใจน้อยที่สุด	94
5.1.3 ผลของกะการทำงานต่อระดับความล้าทางจิตใจของพนักงาน	95
5.1.4 ขั้นตอนและกระบวนการในการตรวจสอบชิ้นงานที่ทำให้เกิดความล้า ทางจิตใจน้อยที่สุด	97
5.2 อภิปรายผล	98
5.3 ข้อเสนอแนะ	100
5.4 วิธีการนำผลไปใช้ในทางปฏิบัติ	100
บรรณานุกรม	102

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก	107
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม	108
ภาคผนวก ข ข้อมูลจากการเก็บข้อมูล	110
ประวัติผู้เขียน	138

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
2.1 สภาพสภาวะของบุคคล	8
2.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนสำหรับแบบจำลอง 3 ปัจจัยแบบ Fixed Effect	28
2.3 สรุปเครื่องมือที่ใช้ประเมินความล่าช้าในงานวิจัยในอดีต	39
2.4 สรุปปัจจัยที่มีผลต่อความล่าช้าทางจิตใจที่พบในงานวิจัยในอดีต	43
3.1 ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างค่า CFF ในการปรับ Up และ Down ด้วยเทคนิคการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของประชากร 2 กลุ่มสัมพันธ์ที่ระดับความเชื่อมั่น 95%	57
3.2 การออกแบบการทดลอง	60
4.1 คำถามวิจัยและวิธีการทางสถิติที่ใช้วิเคราะห์ผล	63
4.2 ปัจจัยและระดับปัจจัยที่ใช้ในการวิจัย	67
4.3 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของระดับความล่าช้าทางจิตใจที่วัดได้จากค่า CFF	69
4.4 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของระดับความล่าช้าทางจิตใจที่วัดได้จากค่าเวลาตอบสนอง	70
4.5 การวิเคราะห์ความแปรปรวนของระดับความล่าช้าทางจิตใจที่วัดได้จากค่าแบบสอบถาม	71
4.6 การเปรียบเทียบค่า CFF ก่อนการทำงานในกะกลางวันและกะกลางคืนของระยะเวลาการทำงานและเวลาหยุดพักแบบที่ 1 (8.00 น. เทียบกับ 20.00 น.)	78
4.7 การเปรียบเทียบค่าเวลาตอบสนองก่อนการทำงานในกะกลางวันและกะกลางคืนของระยะเวลาการทำงานและเวลาหยุดพักแบบที่ 1 (8.00 น. เทียบกับ 20.00 น.)	78
4.8 การเปรียบเทียบค่าแบบสอบถามก่อนการทำงานในกะกลางวันและกะกลางคืนของระยะเวลาการทำงานและเวลาหยุดพักแบบที่ 1 (8.00 น. เทียบกับ 20.00 น.)	79
4.9 สรุปผลค่าสถิติทดสอบ (T-test) และค่า P-Value ของแต่ละผลตอบการเปรียบเทียบค่าระดับความล่าช้าทางจิตใจก่อนการทำงานในกะกลางวันและกะกลางคืนในการทำงานทั้ง 5 รูปแบบ	80
4.10 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลต่างของค่า CFF ก่อนและหลังการทำงานในการทำงานกะกลางวันและกะกลางคืน	86
4.11 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลต่างของค่าเวลาตอบสนองก่อนและหลังการทำงานในการทำงานกะกลางวันและกะกลางคืน	86

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตาราง	หน้า
4.12 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลต่างของค่าจากแบบสอบถามก่อนและหลังการทำงาน ในการทำงานกะกลางวันและกะกลางคืน	87
4.13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลต่างของค่า CFF ก่อนและหลังการพัก กะกลางวันและ กะกลางคืน	89
4.14 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลต่างของค่าเวลาตอบสนองก่อนและหลังการพัก กะกลางวันและกะกลางคืน	90
4.15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของผลต่างของค่าแบบสอบถามก่อนและหลังการพักของ กะกลางวันและกะกลางคืน	90
5.1 สรุปผลปัจจัยที่มีผลต่อระดับความล้าทางจิตใจของพนักงาน	94
5.2 สรุปผลระยะเวลาการทำงานและเวลาหยุดพักที่ทำให้เกิดความล้าทางจิตใ้จน้อยที่สุด	94
5.3 ผลของกะการทำงานต่อระดับความล้าทางจิตใจของพนักงาน	96
5.4 สรุปผลขั้นตอนและกระบวนการในการตรวจสอบชิ้นงานที่ทำให้เกิดความล้า ทางจิตใ้จน้อยที่สุด	97

สารบัญภาพ

รูป		หน้า
1.1	แนวโน้มของอุตสาหกรรมฮาร์ดดิสก์ที่จะเติบโตอย่างก้าวกระโดด	2
1.2	การทำงานของพนักงานตรวจสอบของบริษัทผู้ผลิตชิ้นส่วนฮาร์ดดิสก์ไครฟ์กรณีศึกษา	3
2.1	ความสัมพันธ์ระหว่างความล้าทางกายภาพและความล้าทางจิตใจ	8
2.2	สาเหตุความล้าที่เกิดขึ้น	11
2.3	แบบสอบถามแบบสองขั้ว (Bipolar Questionnaire)	14
2.4	กราฟกิจกรรมกับการพัก	17
2.5	ช่วงเวลาที่เหนื่อยล้าจากการทำงาน กิจกรรมที่ใช้กล้ามเนื้อธรรมดา	19
2.6	ปริมาณการผลิตช่วงเวลาเช้า-บ่าย ในการปฏิบัติงาน	19
2.7	ช่วงเวลาที่เหนื่อยล้าจากการทำงานที่ใช้ความคิด	20
2.8	อิทธิพลของแสงและความมืดในจังหวะ Circadian และสรีรวิทยาที่เกี่ยวข้องและพฤติกรรมผ่านนิวเคลียส Suprachiasmatic ในมนุษย์	23
2.9	นาฬิกาชีวิต	25
2.10	แบบจำลองทั่วไปของกระบวนการ	26
2.11	การออกแบบ Nested แบบสองชั้น	31
2.12	อีกรูปแบบหนึ่งของการออกแบบ Nested แบบสองชั้น	32
3.1	ระยะเวลาการทำงานและเวลาหยุดพักรูปแบบที่ 1	50
3.2	ระยะเวลาการทำงานและเวลาหยุดพักรูปแบบที่ 2	50
3.3	ระยะเวลาการทำงานและเวลาหยุดพักรูปแบบที่ 3	50
3.4	ระยะเวลาการทำงานและเวลาหยุดพักรูปแบบที่ 4	50
3.5	ระยะเวลาการทำงานและเวลาหยุดพักรูปแบบที่ 5	51
3.6	การตรวจสอบคุณภาพชิ้นงานที่ต่างกัน 3 ส่วน	52
3.7	แสดงคำถาม 7 ข้อในแบบสอบถามเชิงจิตพิสัย	53
3.8	การให้คะแนนแบบสอบถาม	54
3.9	แผนภูมิกล่อง (Box Plot) แสดงค่า CFF ของการปรับเครื่อง Up และ Down	55
3.10	ฮิสโตแกรมของผลต่างของค่า CFF ในการปรับเครื่อง Up และ Down	56

สารบัญภาพ(ต่อ)

รูป	หน้า
3.11 กราฟมูลค่าเฉพาะของผลต่างของค่า CFF ในการปรับเครื่อง Up และ Down	56
3.12 การวัดค่า CFF ของพนักงาน	58
3.13 เครื่องวัดค่าเวลาตอบสนอง	58
3.14 ขั้นตอนการวิจัย	61
4.1 กราฟแสดงการวิเคราะห์ส่วนตกร้างของข้อมูลระดับความล่าทางจิตใจที่วัดได้จากค่า CFF	65
4.2 กราฟแสดงการวิเคราะห์ส่วนตกร้างของข้อมูลระดับความล่าทางจิตใจที่วัดได้จากค่าเวลาตอบสนอง	66
4.3 กราฟแสดงการวิเคราะห์ส่วนตกร้างของข้อมูลระดับความล่าทางจิตใจที่วัดได้จากค่าแบบสอบถาม	66
4.4 กราฟผลของอันตรกิริยาของระดับความล่าทางจิตใจที่วัดได้จากค่า CFF	74
4.5 กราฟผลของอันตรกิริยาของระดับความล่าทางจิตใจที่วัดได้จากค่าเวลาตอบสนอง	75
4.6 กราฟผลของอันตรกิริยาของระดับความล่าทางจิตใจที่วัดได้จากค่าแบบสอบถาม	76
4.7 เปรียบเทียบค่าระดับความล่าทางจิตใจก่อนการทำงานในกะกลางวันและกะกลางคืนของระยะเวลาการทำงานและเวลาหยุดพักแบบที่ 1	77
4.8 ตัวอย่างการหาค่าเฉลี่ยผลต่างของค่าความล่าก่อนและหลังการทำงานของรูปแบบที่ 1 (กะกลางวัน)	85
4.9 ตัวอย่างการคำนวณหาค่าเฉลี่ยผลต่างค่าความล่าก่อนและหลังการพักของรูปแบบที่ 1 (กะกลางวัน)	88